

TIDEVARVET

N:r 51-52: 1929

Julglädje, ledande artikel.

De båda artiklarna Minnet av en martyr och Guds fria hjälte ägnas två märkliga människor från olika länder och olika livsområden. Den första är Rosa Luxemburg, vars nyutkomna levnadsteckning gjord av vännen och arbetskamraten Luise Kautzky, anmäles av Ellen Michelsen. Den andra är David Petander, Vandrareprästen, vars biografi kommit ut till jul, skriven av den honom närstående Olof Seger. Boken anmäles av Elin Wägner.

Bilden som pryder Tidevarvets första sida är utförd efter en teckning för Tidevarvets julnummer av konstnären Emil Stumpp.

Elin Wägner skriver om Litterära uppror.

Ett drömspel på bokhyllan med gästutträdande av figurer ur nyutkomna böcker av Elsevir.

Ur Svenska Morgonbladet avtrycka vi novellen »Det korta strået» av Elin Wägner.

Nr 51 och 52 ärosammanslagna till ett dubbelnummer. Nästa nummer, nr. 1 för 1930, kommer alltså prenumeranterna till handa först den 4 jan.

Prenumerera på Tidevarvet för 1930 i god tid, så att intet avbrott i försändelserna måtte skel.

En del av upplagan åtföljes av en bilaga.

DIVINIA-HALLEN
BEGRAVNINGSBYRÅ. FABRIK.
Stor sortering kister. Låga priser
Humlegårdsgat. 25. Tel. 70 2578.
Svenska Eldbegängelseföreningsombud

Svenska Eldbegängelseföreningens expedition
Sthlms Eldbegängelsebyrå
Sveavägen 25, 2 tr. his
Stockholm
Öppen 10-4, lördags- o. helgdags-
aftnar 10-2
Tel. Norr 2200 för eldbegängelser
Norr 2280 medlemsanmälan.
Avgift 10 kr. en gång för alla,
för begravningsförsäkrad 5 kr.
Krematorier i Stockholm, Göteborg, Örebro
och Hälsingborg.

Sjungande barn. Teckning för Tidevarvets julnummer av Emil Stumpp.

I denna kväll

*I denna kväll gå tusen barn i hungerns vända
och tusen själar djupt i ensamhetens kval.
Ur öde djup av svarta vindar buren
det stiger upp en sång om smärtor utan tal.*

*I denna natt är hemlöshetens börda
hård, tung som bly av en förtvivlans bitterhet,
I denna långa natt, åt frid och endräkt helgad,
bär sorgen i sin blick all årets hopplöshet.*

*O alla ni, vars läppar högt bekänna
förfonaren, som gav sitt liv för världens nöd,
vi bära ni ej ut i kväll att offra rundhant
er oförtjänta glädjes hela överflöd!*

*O alla ni, vars blickar stå mot framtid vända,
över vars hus gå stora tankars flykt,
vi glömma ni det mörka nu zari ni levo,
den hemlöshet, som står i kväll mot porten tryckt!*

*O alla vi, som älska högt de sköna orden,
vi, som åt drömmen om en gärning stolt oss glatt,
varför bli orden aldrig kött och varför göres
vår gärning ej i dag — i denna natt?*

(Ur Advent av Ragnar Jändel.)

De fredlösa

Asylrätten har spelat en viktig roll i historien. För att nu ta det närmast till hands liggande exemplet: hur hade det gått, om Egypten varit stängt för politiska flyktingar från Palestina för 1930 år sen? Tänk om den egyptiska regeringen hade vägrat den heliga familjen uppehållstillstånd och passivering och skickat den tillbaka till den kung som av rädsla för sin tron mördade sina blivande rivaler bland spädbarnen?

Hur hade världshistorien då sett ut? Att öppna en fristad åt politiska flyktingar från andra länder är en gest av barnhärtighet, av humanitet, och såsom sådant ett irrationellt avsteg från det välordnade systemet.

För de flesta av oss har den ett högst teoretiskt intresse. Vi ha inte behövt fly, inte jagat mot en gräns, vi ha icke sett mot ett främmande land som ett himmelrike, som ett skydd mot döden eller mot evigt fångelse. Men i detta nu är asylrätten för många människor, överallt, i alla länder en fråga om liv och död.

Världen är full av flyktingar, och världen är full av polisintendenter som vilja visa ut dem. Det fall som just nu diskuteras i Sverige, nämligen utvisningsordern mot finnen Hurmevaara, som flydde hit undan 8 års straffarbete för sina tjänster åt den röda regeringen i Finland, det fallet är bara ett av millioner. Det rör sig endast om en av allt att döma obetydlig och ofarlig herre och hans motståndare är inte heller någon betydande och farlig person, någon ryttande reaktionär. Men var så säker att man följer detta fall ändå i världen! Politiska flyktingar äro det rolosaste, det olyckligaste, det mest nerastenska som finns. De ha ingen plattform, ingen hemortsrätt, icke ens till den plats, där de luta sitt huvud om kvällen. En attack mot asylrätten väcker upp all den vilande skräcken hos dem. Den röda flyktingen från Italien, den vita från Ryssland, kan sitta bredvid den nationalistiske indiske flyktingen i samma café i Paris och med ett stygn av skräck läsa om att asylrätten är i fara i Sverige.

Men asylrätt, kan man säga, förutsätter undvikande av missbruk mot densamma. Inte minst borde flyktingarnas själva i sitt eget intresse och alla deras som bero av densamma, vaktas sig noga för att ge motståndarna till asylrätten såsom sådan vatten på sin kvarn.

Emellertid har det icke kommit till allmänhetens eller pressens kännedom att t. ex. finnen Hurmevaara missbrukat asylrätten. Tydligtvis har han själv haft fullt klart för sig, att han måste vara försiktig för att få stanna i Sverige, vad sen hans hjärtas mening kan ha varit om det svenska samhället.

Andräfrämlingar ha vi lyst som haft en sådan ställning, att de kunnat kosta på sig att vara betydligt mera utmanande, men dem har man icke utvisat!

Hurmevaara är en stackars människa som mest av en händelse råkat bli ett offer under det svenska samhällets reaktioner mot Tredje Internationales inblandning i den kommunistiska krisen. Han är icke återfordrad av det land, där han har straffarbete till godo. Sverige vill bara visa att bolsjevikerna inte få hållas och ordna här hos oss som de vilja.

Det är inte underligt att vi känna oss osäkra, ja rädda inför den stora glädfulla grannen Ryssland som är en magnet för så många svenskar. Men nog vore det lyckligt om denna rådsla oftare toge sig uttryck i omsorg om att hålla en hyggigt ton mot Ryssland och inte forse det ens med förevändningar att utpeka oss och våra anti-revolutionära planer. Det vore ett bättre försvar än att utvisa Hurmevaara.

Dvinez.

Internationella Kvinnoförbundets för fred och frihet
6:e upplysningskurs
STOCKHOLM 7-9, UPPSALA 10-11 JANUARI 1930.
behandlande utfört och pågående arbete för internationell och social fred. Kampen på olika fronter för fred och frihet. Kursavgift 5 kr., enbart för dagarna i Stockholm 3 kr., för dagarna i Uppsala 2 kr. Halvdagsbiljetten 75 öre. Byrå i Stockholm David Bagaresgata 9-11, tel. Norr 117 20 kl. 12-18, och i Uppsala fru Hedvig Torbiörnsson, Tegnérgatan 26, tel. Uppsala 22 35.

konsum föreningen för lägre levnadskostnader

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1-3, 2 tr., Stockholm.

UTGIVARE

Ada Nilsson.

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Elin Wagner,
Elisabeth Tamm,
Honorine Hermelin.

REDAKTIONSEKRETERARE

Carin Hermelin.
Mottagningstid 10-12.
Telefon Norr 4842.

EXPEDITION:

Telefon Norr 28243.
Kontorstid kl. 10-12 f. m., 1-4 e. m.
Postgöro 1544

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 6,-, halvår kr. 3,50.
kvartal kr. 2,- Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

1 text 20 öre
per millimeter.
Textsida eller särskilt begärd plats 25 öre

Stockholm 1929
Wahlstedts Tryckeri Aktieförlag
Storgatan 22

Olga Elmdahl

Modemagasin
Kungsgatan 53. Tel. 10851
STOCKHOLM.

Gör ett besök i

Söders populäraste bageri
BAGARSTUGAN
Folkungagatan 65 Hornsgatan 37

ALMA AXELSSONS

Förlossningshem,

Linnégatan 19, mottager inackord, även
för längre tid. Tryggt o. ogen. värläk
Tel. 778 24

Hörs Stilton i stenkrus

för finsmakare

Ph. Engfeldts Smörfäff

2 ÖSTERMALMSTORGET
Tel. 70383 Norr 8066

Doktor

Siri Söderlund-Naestlund

Institut för kosmetisk behandling.
Birger Jarlsagatan 36. Sthlm. Tel.
92 12. Mottagning 11-4.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå

Inneh. Eva Andén.
Ledam. av Sveriges Advokatsamfund.
Herakulesgatan 14. Tel. 7575-7576.
Ed. La Vattugatan.
STOCKHOLM.
SPECIALITET: Familje- och arvsrätts,
Boutrednings- och testamenten.
Förvaltningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

Westerståhl, O.

& Branting-W., Sonja.
Led. av Sveriges Advokatsamfund
Wasagatan 4. Tel. 11218

TANDLÄKARE

Tandläkare
Arnold Ahlström
Birger Jarlsagatan 32, IV.
Medlem av Sthlms Tandläkareförening
Mottagn. enl. översensk. pr. tel. N. 8350

Tandläkare
Gustaf Backelin,
Strandvägen 1, 2 tr.
Medlem av Sthlms Tandläkareförening
Rådfrågningstid kl. 12:1
eller efter Telef.-anmälan 74824.

Tandläkare
Inga Forsberg
Medlem av Sthlms Tandläkareförening
Folkungagatan 50, 1 tr. (Götgatspalatset)
Mottagningstid: Vardagar 10-12
f. m. och 7-8 e. m. Annan tid enl.
översenskommelse per tel. S. 1324.

Tandläkare
Konrad Granér
(Med. av Sthlms Tandläkareförening.)
S:t Eriksgatan 40 III, hiss.
Mottagning efter översenskommelse
pr tel. Kungsh. 341 97.

Tandläkare
Emil Hjerstedt
Sibylliegat. 23, 2tr. (vid Östermalmstorg)
Mottagning efter översenskommelse
pr tel. Ö. 91 91.

Tandläkare
Harry Weinberg
Drottninggatan 71 A, II tr.
Mottagn.: Månd, Onsd, Fred, Lörd.
11-1. Tisd, Torsd, 4-7. Tel. N.
7551.

Julglädje

Jul och julstämning och julglädje! Är det något av detta, som förebådas, frågar man sig, då man befinner sig i vårt kulturlivs centrum, vår huvudstad dagarna eller veckorna före jul. För varje år alltjämt nya försök att göra reklam för nyheter, som ska väcka köplystnad. En massa överflödigt elektriskt ljus på gatorna, som måste betalas i pris på varorna inne i affärerna. Och på Stureplan en stackars liten enslig gran, som ser ut att längta tillbaka till sin lantliga hemvist. Överallt trötta människor. Och varför allt detta bråk och all denna mat?

Men om man i sin slöhet kan låta allt detta halka sig förbi, vaknar man ändå upp och frågar sig, om människorna äro kloka, när en huvudstadsidning avbildar stio unga fagra stockholmskors och uppmanar sina läsare att bland dem utvälja, den som skall bli »Lucia». Det förvånande var inte, att tidningen kom med ett sådant påfund, allt ifrån välgörenhet till mord kan användas i reklamtyfte, det förvånansvärda var, att det kunde intressera huvudstadens innevärnare, »så att spekulatiöerna på lösnummerförsäljning lyckades i så häpnadsväckande grad. 180.000 exemplar uppuges! »Upp till Lucia-val!» Och sedan denna »Lucia» på en lastbil och tåg genom gatorna och massor av skadelystna, som hejda trafikens! Det vore önskvärdt, att huvudstadens goda medborgare ville visa ett lika stort intresse, när det gäller val av dem, som ska värda och besluta om samhällets angelägenheter. Men det står ju en var fritt att lägga sitt intresse på det man anser viktigast.

När våra barnbarnsbarn en gång komma att berättat för sina barn om vårt sätt att fira jul, blir det nog en underlig berättelse. De komma att säga: »Stackars människor. De sökte med andan i halsen efter förströelse, som de kallade glädje. När de skulle sträva efter värden, skyltade de i sina bodfönster med onaturliga lyxföremål. Och när de ville fira ljuset i världen, visade de tekniskens triumfer till elektriskt ljus.» — Men — låt oss hoppas, att de för allt detta ändå inte glömma bort, att också i vår tid finns: tonen från himlen i själens glada pilgrimsång!

Motbok eller fri handel

Riksdagsman A. Olsson, som är ledamot i Nykterhetsfolkets lagstiftningskommitté, har hällit föredrag i Gävle över ämnet »Motbok eller fri handel», ett föredrag som väckte berättigad uppmärksamhet. Talaren förordade fri handel, kompletterad med en klok skattepolitik, effektiva nykterhetsnämnder och verklig alkoholistvård. Därtill inga spritvinster för enskilda personer.

Missnöjet med det nuvarande restriktionssystemet är ganska stort, inte endast hos dem, som obehindrat önska tillfredsställa sitt spritbegär, utan likafullt hos dem, som äro verkligt intresserade för folknkyrhet. Och det med rätta. Ty man skapar ej nykterhet genom motböcker, det är mera ett statistiskt intresse. Och att på så sätt begränsa tilldelningen har vidat sig föga verksam, det kringgås. Särskilt på landsbygden har resultatet nog ej varit gynnsamt. Det har blivit som med brödkorven, ransonerna skall uttagas. Att gå samma väg som i Danmark och fördyra spriten, förefaller dock ej tilltalande — om man har råd, får man suppa. Dessutom blir väl den, som verkligen vill ha sprit, låta det gå i första rummet och hemmets fattigdom blir då endast ökad. En stor fördel vore, om enskild vinst skulle kunna avlägsnas från sprithandeln. Kanske det samsamlingen skulle lyckas en ny lagstiftning att främja folknkyrhet och intresset för densamma.

TILL
Hilma Borelius

Tidevarvet ville sända docent Hilma Borelius en lyckönskan till hennes sextioårsdag. Vi kunna icke sakkunnigt värdesätta den vetenskapliga gärning hon utfört såsom historisk och litteraturhistorisk författare och universitetslärare i hennes födelsestad Lund. Vi hylla i henne den nobla, genomkultiverade människan, den för allt mänskligt intresserade, den allt mänskligt milt förstående.

Vi hylla också den modiga kampen för kvinnorna, för deras rätt till arbete, rätt till politiskt inflytande och rätt till objektiv värdesättning av sitt arbete. Hilma Borelius har varit en av pionjärerna med allt vad detta betyder för mothug och svårigheter. Hon är alltför klarsynt att låta förläda sig att tro att den strid hon redan tilltröt kom in i, nu är avslutad. Därför följer hon också de nya faserna i striden med vaksamhet och förståelse. Det är på denna punkt vi tro oss ha docenten Borelius intresse med oss i Tidevarvet. Vi sätta värde därpå, därför att vi högt akta hennes ödmöde.

Vi önska henne ett gott nytt år, gott fortsatt arbete på föreliggande arbetsuppgifter, bakom vilka må skynta nya.

Mötesplatsen

NYRADIKALA GRUPPEN I HALMSTAD.

Göteborgsavdelningen av Frihetskvinnors Riksförbund återvalde vid årsmöte den 11 december till ordf. frk. Greta Cardell. Omvalda blevo: fru Rut Adler, förkvarne Virginia Raymond och Märta Bergqvist. Som ny styrelseledamot invaldes fru Edit Hulthén. Till suppleanter valdes: förkvarne Sigrd Olsson och Elsa Skäringer. Efter styrelseval diskuteras en del från V. U. inkomna frågor varefter frk. Raymond gav en kort resumé av Moderskapsunderstödsakkunnigas betänkande och frågan om moderskapskydd. Av den följande livliga diskussionen framgick med stor tydlighet att medlemmarne funno de sakkunnigas betänkande väl värt ett grundigare studium och att sakkunnigeförslaget i dess helhet omfattas med största intresse. Anledning finnes att förhoppas frågan skall återupptagas i ett annat sammanhang, då tillfälle till ytterligare uttalanden i syfte att stödja de sakkunnigas förslag kommer att beredas de för saken intresserade.

Styrelsearen.

F. K. R:s lokalavdelning i Halmstad hade sammanträdet den 27 november varvid frågan

om namnförändring behandlades. Frågan inleddes av länsförbundsordföranden fru Rut Adler och efter en kort diskussion beslöt sammanträdet enhälligt att antaga namnet »Nyradikala gruppen av F. K. R.»

Halmstad den 15 dec. 1929.
Tora Backman, Sekr.

Moderskapskydd

Till upplysning för dem som önska fullt sätta sig in i den viktiga frågan om moderskapsunderstöd, meddelas att sakkunnigens betänkande angående moderskapskydd kan erhållas eller rekvideras i varje bokhandel till ett pris av kr. 3.25.

Quo Vadis

Motto:
Individens problem — världens problem.

Decembernúmer
innehåller bl. a. artiklar av
VAGABONDE och DR. LYDIA WAHLSTRÖM. Läs även på KAMERAJAKT BLAND ÄLVOR och TOMTAR med de ryktbara fotografierna av älvor.
DET EVIGA NUET av J. Krishnamurti.
EDRA BARN ARO ICKE EDRA BARN. Läs här om i artikeln »Proletens».

Lösnummerpris 65 öre.
Prenumerera för 1930 genom Expeditionen, Villagatan 17, Sthlm. Per år Kr. 6.50.

Säljes överallt i alla kiosker och utdningsaffärer.

Praktiserande läkare

Infört genom
Stockholms Läkarförening

Dr Ester Grönblad

Ögonsjukdomar
Götgatan 7, 3 tr. hiss.
Mottagn. tid vard. 1/10-1/11, 3-6.
Sönd. 1/10-1/11. Annan tid efter översenskommelse pr. tel. Söder 11170

Med. Doktor

John Hellström
Kirurgiska sjukdomar.
Nybrogatan 11, 8 tr.
Mottagning Månd., Onsd., Fred. från kl. 8, halvt efter anmälan pr. Tel. Öst. 453 kl. 9-10.

Doktor

Torsten Lindner
NERVSJUKDOMAR
MÄRERSMUELSGATAN 9.
Invärt sjukdomar.
Tel. 1919. Telefönd 9-10 f. m.
Mottagning enligt översenskommelse.

Dr Harald Nilsson

Spec. Ortopedi
(hållnings- o. rörelseorg. sjukd.).
BRAHEGATAN 27. Tel. Ö. 485.
Mottagn. Tisd., Torsd., Lörd. 9-4.
helst efter uppgörelse pr. telefon.

Dr Wilhelm Rasch

Götgatan 2, 2 tr. Tel. Söder 58
Invärt sjukdomar
spec. Hjärt- och lungsjukdomar
Mottagn. 1/3-1/4. Personl. tel. 1/9-9

Med. Doktor

Ernst B. Salén
Invärt sjukdomar, spec. Amnes-
omsättningens och hjärtsjukdomar.
Sja Blasieholmshamnen 4 A, 5 tr.
hiss. (nvid Nationalmuseum).
Tid till mottagningen 9-11 f. m.

DOKTOR

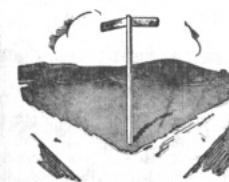
Karin Thorsell-Lagergren
KUNGS HOLMSGAT. 27, 2 tr.
Tel. Kh. 1930.
Allmänpraktiserande.
Mottagning vardagar 1/3-4. Annan
tid efter översenskommelse.

Doktor

Ada Nilsson
bortrest 19 dec.—15 jan. Vi-
karier Dr Gunhild Rossander
och Dr Alma Sundqvist.

Dr Elin Beckman

Södertälje. Järnagat. 20 (mitt emot
järnvägsstationen.)
Vardag 3-4. Tel. 1250.
Allmänt praktiserande. Hettuff.
Diatermi. Högsol. Tesselamassage
och sjukgymnastisk behandling.

Rätta vägen

till en god ekonomi är vägen
till konsumtionsföre-
ningen.

Minnet av en martyr

Rosa Luxemburgs levnadsteckning

Till tiotårsminnet av Rosa Luxemburgs död i januari 1919 har den första teckningen av hennes levnad kommit ut. Det är Luise Kautsky, hennes trogna vän genom många år, som skrivit den. Luise Kautsky har därmed tillmötesgått en varm önskan från de många tusental som älska Rosa Luxemburgs personlighet och gärning, främst kanske av den tyska socialistiska ungdom, som med svärmisk kärlek omfattar hennes minne.

Den lilla minneskriften (Rosa Luxemburg. Ein Gedanke u. d. h. Lausche Verlagsbuchhandlung, Berlin 1929) gör inte anbråk på att värdesätta Rosa Luxemburg som politiker eller tänkare. Luise Kautsky har bara berättat om sin vän, sådan hon var som människa. Egentligen var det helt annat arbete planlagt till tiotårsminnet: Luise Kautsky hade förberett en ny större samling av sin väns brev. Men det har gått R. L. som det alltid går med de ledande människorna: efter deras död slås partierna om dem. Så inlade de tyska kommunisterna, som förvärvat sig rätten till R. L:s hela litterära kvarlåtenskap sitt veto. Och så fick vi biografien istället — medan vi alltjämt vänta på breven.

Allt eftersom åren gå och böckerna av och om henne komma ut, allteftersom perspektivet blir vidare och gestalten allt tydligare framträder, ju klarare blir det, att R. L. var, vad många också länge ansett henne vara: en av den sista människoköldernas mest betydande kvinnliga personligheter.

Rosa Luxemburg var icke tysk. Hon var jude och polack. Hennes liv och hennes död bär de tunga och glödande färger som sällan tillhör nordiskt lustreck. Genom hela hennes liv ströcker den mörka storm som genom tragedien från antiken... Hon var född 1870 i staden Zamosie i det dåvarande ryska Polen. Grymhet och orättfärdighet hade hon redan som liten inför sina ögon: över hennes barnår kastade de fruktansvärda judoprogromerna sin hemska skugga. Redan som ung gymnast var hon därför med i den underjordiska revolutionsrörelsen, och hade hon icke flytt, hade hon troligen redan då fått vandra in i något av zarens fängelser: för den studerande ungdomen stodo dessa alltid öppna.

Luise Kautsky låter oss följa Rosa Luxemburg i emigrationen. Hon tog sin tillflykt till Schweiz, till Zürich. Zürichs universitet var alltsedan 1860-talet samlingsplatsen för allt vad Ryskland och Polen ägde av utvisad och hemlös ungdom. R. L. kastade sig med brinnande iver in i studierna och färdig med sin doktorsdisputation över Polens industriella utveckling begav hon sig till Paris, där hon länge samarbetade med de franska socialisterna. Kommen tillbaka till Zürich ingick hon ett skengifte med den tyske socialdemokraten Gustav Lübeck. Ett viktigt mål var uppnått: Rosa Luxemburg var tysk medborgare och hade som sådan rätt att arbeta i den tyska socialdemokratiens leder. Från och med år 1900 står hon vid sidan av Karl Kautsky, marxismens berömda teoretiker, i redaktionen av den i Berlin utkommande »Neue Zeit». Redan 1893 hade hon som polsk delegat varit med i den internationella socialistkongressen i Zürich och från denna tid är hon en av de mest bemärkta personligheterna inom Internationalen. — Men hon är alltid längst ute på vänstra flygeln. Det står ständigt strid kring hennes namn.

1905 kom den första, misslyckade, polsk-ryska revolutionen. Att Rosa Luxemburg var på ort och ställe faller av sig själv. Hon

arresterades strax i början och satt länge i ett fängelse i Warschau. Lösgiven därifrån drog hon sig tillbaka genom Ryssland upp i Finlands tysta skogar. Det var från Finland, från den lilla gränsstationen Kuokkala hon den 11.8.1906 skrev till Luise Kautsky: »Sen i går är jag här, naturligtvis redan från stationen under sorgfälligt uppsikt, men som jag hoppas utom skotthålls...»

Aterkommen till Tyskland samarbetade R. L. igen med Karl Kautsky i Neue Zeit. Åren gick. — Den 4 augusti 1914 hände emellertid något som kom henne att helt skilja sig från sina forna partikamrater. Det var den ödesdigra dag, då de tyska socialdemokraterna i riksdagen röstade på krigslöset. De gjorde det alla — så när som på en. En enda bara, Karl Liebknecht, sade nej. Från och med den stunden gick Rosa Luxemburg sin egen väg. Tillsam-

Men allt var för sent. Reaktionen stod icke att hejda. Den frist som lämnades Rosa Luxemburg var kort. Från ställe till ställe hetsades hon likt villebrådet de sista veckorna av sitt liv. Hon visste ju vad som komma skulle. Redan 1917 hade hon från fängelset skrivit till Sonja Liebknecht: »Ni vet, jag kommer, hoppas jag, att dö på min post: i tukthuset eller på barrikaden. — Hur mordet utfördes är delvis höljt i dunkel. Den lejde mördaren, jägaren Runge, har, driven av samvetsnöd, tio år efteråt blottat de ohyggliga enskildheterna — så länge han var med. Men bakom Runge fanns det andra. På tre herrar officerare vet man namnen. Men dem har ännu ingen hört...»

Rosa Luxemburgs död var väl ett fullt konsekvent slut på hennes liv. Hon förutsåg den själv, och, kanske, ville hon den innerst inne. Paul Frölich, som nu redigerar den samlade upplagan av hennes skrifter berättar hur hon en gång i Warschau fängelse 1905 med förbundna ögon fördes ut ur sin cell. Hon trodde sig själv gå döden till mötes. När man efteråt frågade henne, hur hon känt det, svarade hon: »Jag skämdes, därför att jag kände, hur jag bleknade.» — Om alltså hennes död redan stod skriven i de stjärnor, som stod över hennes vaggas är det dock outärdligt tänka sig, att hon som trodde på allt ädel och fint och rent hos människorna i sina sista ögonblick skulle vara omgiven av varelser av den allra raste sort som denna jorden bär.

Rosa Luxemburg var till hela sin natur livsbejakande och livsälskande. Hon var gripen i sitt innersta av det väldiga drama, som den mänskliga historien är. Hon älskade färdens över livets stormiga hav. Hennes stora förebild var Goethe. Dock var hennes eget temperament otåligare än hans. Hon var mera eld, mera låga än han. — Hon eftersträfvade den Goetheska universaliteten. Hon var inte bara politiker: hon var botanist och geolog, hon målade och ritade. De som läst hennes fängelsebrev veta, att hon också var diktare. Hon var obsjäl revolutionär, men hon var ämsint som en mor, och hon älskade minsta kryp. I januari 1919, några dagar före sin död skriver hon: »En värld måste förgås, men varje tår som flutit, då den kunde varit borttorkad, är en anklagelse, och en människa som trampar på en mask, om hon också skyndar till det allra viktigaste arbete, begår ett brott.»

Mellan kommunister och socialdemokrater är det idag ett ständigt tvistefrå, vart Rosa Luxemburg skulle hört, om hon levat nu. Båda vilja räkna henne till sig. Också Luise Kautsky ställer upp denna fråga till slut. Hon är övertygad om, att ur III Internationalen skulle R. L. för länge sen vara exkommunicerad. Men det länder Luise Kautsky, som själv är socialdemokrat, till heder, att hon erkänner, att R. L. säkerligen icke skulle gått vägen tillbaka till sitt gamla parti. — Mellan socialdemokratierna och henne revs bron för alltid den 4 augusti 1914. Denna socialdemokrati som, ställ inför det stora provet så fullständigt svek — med den är det svårt att tänka sig att Rosa Luxemburg skulle ha någon förbindelse. — Ett är säkert. Om hon levat skulle hon alltförfärdigt arbetat och kämpat för mänsklighetens befrielse. Men vad hon idag, tio år efter 1919, skulle sagt oss, vilken väg hon skulle anvisat oss — där om veta vi intet.

Ellen Michelsen.

Vår Bostad

Handarbetets Vänner

Kungsträdgårdsgatan 12, Stockholm.

Högsta kvalitet textilier för kyrkor, hem och offentliga lokaler.

möblerna Ni smakfullast men till lägsta pris hos oss.

KOMPLETTERINGSMÖBLER
ARMATUR
MATTOR

Rikhaltig sortering. Goda bet. villk.
A.-B. PETERSSON & NILSSON
48 Sveavägen 48

Simonssons Bosättningsaffärer

Götgatan 39 Tel. 56. 131 63
Katarina Bangata 9 » » 124 07
S. E. Eriksgatan 106 » » 836 70

GLAS, PORSLIN, KRISTALL, NY.
SILVER, ELEKTRISK ARMATUR,
Bosättningsartiklar i stor sortering m. m.

Lux. den mest användbara dammsugaren ihela världen, erhålles på vilkor överkomliga för var och en.

Arkitekten
som förskriver den, färghandlaren, som sätter den, målaren, som använder den och allmänheten, som går på den, vet att en golförniss måste hålla för miljoner steg och att

GENTELES 7-LACK
motsvarar detta krav.

Tala med vår Wizard fotspécialist

om Ni har något ont i Edra fötter och ben. Tag närmare reda på, hur det låta, böjliga och metallösa Wizard-fotspécialistet verkar. Alla råd och upplysningar lämnas kostnadsfritt. Tel. 66 03.

Lagerons

Kungsg. 4, andra huset fr. Stureplan.

mans med Liebknecht lämnade hon sitt gamla parti och gick att begynda sitt underjordiska och illegala upplysningsarbete bland Tysklands arbetare. Det blev av kort varaktighet. Liebknecht kom i tukthuset och den 18 februari 1915 sattes R. L. i kvinnofängelset i Barnimstrasse i Berlin. Med ett kort mellanrum satt hon fängslad ända till hösten 1918. Trots fängelsemurarna förstod hon emellertid att bedriva sin antikrigspropaganda. Hon skrev »Krise der Socialdemokraties», och denna trycktes i Schweiz under pseudonymen Junius. Denna bok, den nu så berömda »Junius-broschyren» var den första mäktiga protest mot kriget. Det kan vara av intresse att konstatera, att det var en kvinna, inspirerad i ett fängelse, som skrev den.

Först när kriget var till ända släpptes Rosa Luxemburg ut. Då var tyska armén slagen och kejsaren på flykt... För den ryska revolutionens grandiosa drama hade ridan gått upp för första akten. — Men i Tyskland stack kontrarevolutionen redan upp sitt huvud. Det gällde att till varje pris hejda den. Svag och bräcklig som Rosa Luxemburg var efter den långa fängelsetiden, undade hon sig icke ett ögonblick ro utan kastade sig in i striden. På demonstrationer i Breslau, hennes sista fängelsestapp, höll hon omedelbart efter frigivningen sitt första tal till massorna.

Hon och Liebknecht strida åter sida vid sida. Över det nyupptända nationalistiska Polen räckte de det för livet kämpande kommunistiska Ryssland sina händer.

Prenumerera på Tidevarvet

för år 1930

Bokspalten

«Guds fria hjälte»: David Petander

RUNAS

efterlämnade arbeten

Släktarvet

Häft. 3: 75, inb. 5: 90

har redan utgått i
mer än 12000 ex.

A. V. Carlsons förlag

2:dra
upplagan
Göth
Bergbacka-
folketHäft. 4: 75.
»som berättare och stil-
list »pänstagare en nå-
gon sin... ett arbete, som
gör honom hed.»Herbert Greve-
nius i St. D.
»ett stycke kulturhi-
storia, som man är glad
och tacksam att se råd-
dad undan förgängel-
sen.»Dr Carl Björk-
man i N. D. A.
»språglas i allt av sin
författares bästa och mest
vinnande egenskaper.
Göth är verkligen en författare
att det angenäma
slaget... en artist på sitt
vis.»A. Fjølner i
Sydsv. Dagbl.

EKLUNDS

"På sjön går sjömannen
med fasta steg på ett rag-
lande golv, i land går han
med raglande steg på fasta
golv".»Laura Petri kan visa
svårt på vitt hur det går
till... Man har all anled-
ning att lyssna till denna
röst, den tillhör en person,
som vet vad hon talar om
... Fri från all tantaktig-
het... Ingen anklagelse-
skrift... Saknar ej humor...
ett socialt inlägg av betydelse»

skriver D. N. om

I främmande
hamnAv
LAURA PETRI

Illustr. Häft. 3: 75, inb. 4: 75

Svenska Kyrkans
Diakonistyrelses Bokförlag

Det finns många julböcker, men strängt taget bara en julbok. Det är boken om David Petander, vandrareprästen, av Olof Seger. Ty den boken för läsaren bara nära den gestalt som det skulle vara ljusa mening att erinra om: Att läsa om David Petanders liv, hans tre vandrareår i Sverige, hans budskap till människorna och deras svar är att läsa om en gammal historia i ny gestaltning. Allt som är ögonblicks-
stämning och geografisk betingad är annorlunda, liksom Kapernaum är annorlunda än Örebro, allt i den som är tidlös visar samma drag.

Olof Seger är icke en helgon-skildrare som Bertram, Sabatier eller Johannes Jørgensen, men han har den fördel framför dem att medan de aldrig skådade Augustinus eller Franciskus, så var Olof Seger Petanders vän och medvandrare.

David Petander dog 1914. Han hade då förts fängslad från Örebro upp till sitt rullförsömråde i Norrland för vägran att lyda mobiliseringsorder, stått inför krigsrätt, och släpptes för att dö. Den historien torde ha väckt ett flyktigt uppseende i de upprörda tiderna, men om honom själv, hans motiv, hans liv och hans arbete bland människorna visste egentligen endast de människor nägot om honom som direkt tagit emot hans budskap eller förkastat det. Under de år som förflytt har Olof Seger genom många års omgångelse i minnet med David Petander förberett denna bok. Den kommer ur den tystnad i vilken denne Petanders själsfrände drog sig tillbaka efter vännens död. Även han hade som Petander lämnat teologien och har dessa år levat som kroppsarbetare på landet, en vårdare av djur och människor. Dessa upplysningar som icke stä ut att finna i boken, må meddelas därför att de ge en förklaring över till vad som hänt med de människorna som följt Petander och det må vara befoget efter allt storreptor på hans lärjunge Erik Andersson, för ett par år sedan. Petander hade icke velat ha någon organisation bland dem som lyssna till honom, ty »släktorna känna igen varandra på sångens». Sektbildning och prose-lytmakeri var omöjligt för dem, lika omöjligt som att gå tillbaka till livet sådant de förut levat det.

De hade ju sett det i ett nytt ljus, sett dess värden i ett nytt ljus och människorna omkring sig i en ny förklaring. Därför ha de levat enkla och givmilda liv i minne och förbind, verksamma i de kretsar som naturligt givit sig för dem.
Skildringen av David Petander är en ytterligt svar uppgitt. Det gäller att förklara och gripa oförklarliga och gripbara ting. Det gäller att samla i en skildring något av det andliga fluidum som utgick från en människa. Att förklara hur gamla nöta uttröskade ord om Guds gemenskap och människogemenskap kunde öppna porten för människorna till en verklighet, vilken de levat så nära utan att se den. Det gäller att skildra en »som var Kristus lik» utan att

klara och gripbara ting. Det gäller att samla i en skildring något av det andliga fluidum som utgick från en människa. Att förklara hur gamla nöta uttröskade ord om Guds gemenskap och människogemenskap kunde öppna porten för människorna till en verklighet, vilken de levat så nära utan att se den. Det gäller att skildra en »som var Kristus lik» utan att

klara och gripbara ting. Det gäller att samla i en skildring något av det andliga fluidum som utgick från en människa. Att förklara hur gamla nöta uttröskade ord om Guds gemenskap och människogemenskap kunde öppna porten för människorna till en verklighet, vilken de levat så nära utan att se den. Det gäller att skildra en »som var Kristus lik» utan att

klara och gripbara ting. Det gäller att samla i en skildring något av det andliga fluidum som utgick från en människa. Att förklara hur gamla nöta uttröskade ord om Guds gemenskap och människogemenskap kunde öppna porten för människorna till en verklighet, vilken de levat så nära utan att se den. Det gäller att skildra en »som var Kristus lik» utan att

klara och gripbara ting. Det gäller att samla i en skildring något av det andliga fluidum som utgick från en människa. Att förklara hur gamla nöta uttröskade ord om Guds gemenskap och människogemenskap kunde öppna porten för människorna till en verklighet, vilken de levat så nära utan att se den. Det gäller att skildra en »som var Kristus lik» utan att

klara och gripbara ting. Det gäller att samla i en skildring något av det andliga fluidum som utgick från en människa. Att förklara hur gamla nöta uttröskade ord om Guds gemenskap och människogemenskap kunde öppna porten för människorna till en verklighet, vilken de levat så nära utan att se den. Det gäller att skildra en »som var Kristus lik» utan att

klara och gripbara ting. Det gäller att samla i en skildring något av det andliga fluidum som utgick från en människa. Att förklara hur gamla nöta uttröskade ord om Guds gemenskap och människogemenskap kunde öppna porten för människorna till en verklighet, vilken de levat så nära utan att se den. Det gäller att skildra en »som var Kristus lik» utan att

En
Julklapp

SOM ALLTID ÄR
VÄLKOMMEN
BLIR EN

KUDDE
eller
DUK
GARDINER

Äro också VÄLKOMNA

utförda i stilfulla mön-
ster i rik sortering av
Handarbeten.

Tapiseri-
affären

(H. Johnson & Co.)
SCHEELEGATAN 9.
Tel.: Kungsh. 18 99.

förfalla till dyrkan eller förmå-
tenhet.

Vad de säga som kunna jäm-
föra skildringen med verkligheten
vet jag ej, men för visso gör den
ett starkt och levande intryck på
den som först genom denna bok
kommit i närmare beröring med
Petander. Långsamt, i måttfulla,
välöversvägda ord utformas bilden
av denna märkliga människa. Den
enda fråga man gör sig under läs-
ningen är denna: behövde förfat-

klara och gripbara ting. Det gäller att samla i en skildring något av det andliga fluidum som utgick från en människa. Att förklara hur gamla nöta uttröskade ord om Guds gemenskap och människogemenskap kunde öppna porten för människorna till en verklighet, vilken de levat så nära utan att se den. Det gäller att skildra en »som var Kristus lik» utan att

klara och gripbara ting. Det gäller att samla i en skildring något av det andliga fluidum som utgick från en människa. Att förklara hur gamla nöta uttröskade ord om Guds gemenskap och människogemenskap kunde öppna porten för människorna till en verklighet, vilken de levat så nära utan att se den. Det gäller att skildra en »som var Kristus lik» utan att

ELIN WÄGNER:

Om litterära uppror.

Då och då uppstå litterära uppror. När en stabiliserad litterär riktning nått en viss ålder och mognad, måste den alltid vara beredd på angrepp från en yngre platskrävande falang. Viktor Svanberg, Arnold Ljungdahl och Sven Stolpe, tre unga herrar bland andra, ha med korta mellanrum blåst signaler till ett sådant uppror, riktat mot ett kritikerdöme och en litterär grupp som är allting utom grupp, inre mer än: ett plus ett, plus ett är en grupp.

Har ett sådant litterärt uppror någon betydelse? Det förefaller alltför lätt att vara en litterär upprorsmakare. Det fordras mera mod av en diskfulla vid Sara att riskera sina 40 kronor i månaden jämte mat och husrum i kampen för bättre villkor åt sig och kamraterna, än att stå upp och säga: X har gjort fatala misstag som kritiker. Y har gått tillbaka som skald. Än värre än att strejka vid Sara är naturligtvis att

försöka sig på verklig uppvigling. Mot dem som visa sig mena allvar i uppror mot samhällets grundläggande faktorer lägga samhällsväktarna icke fingrarna emellan.

På frågan om ett litterärt uppror har någon betydelse, skulle man kunna svara, att det beror alldeles på om det har samband med en åsiktsomvälvning överhuvud. Om det är en mening till handling, om det innehåller ett program som det är meningen att förverkliga.

Däremot är det bra litet lönt att uttömma krafterna på kritik av en tidigare generation, dess uppfattning och skrivsätt.

För det första, så finns det ingen kritik som träffar bättre, än om man går ästad och gör något ovanligt bra själv. Det är mycket allvarigare än direkt angrepp med fula ord. Därmed har man också utsikter att driva dessa, vilkas så kallade fasta position man

hatar, ut i densamma, upp till rörelse och därmed också gagna dem.

För det andra så är all äkta litteratur vad den är av djup nödvändighet. Litteraturen är orsaksbunden: av det individuella dramat och, oskiljaktigt därifrån, av samtidens.

Författare skriva som de äro till, som de satsat till, och som tiden är till.

Litteraturen ger tillbaks atmosfären, tankestämningarna, viljan, drömmarna, humöret, miss-humöret.

Litteraturen borde vara inspirerande, men den behöver också inspiration. Inte bara av en stor romanprästvalv, men av en stark stämning, en folkglädje, en folksorg, en folkvilja.

Svenskarna treva för närvarande efter dessa tre goda ting. Därför är litteraturen trevande, introspektiv — alls inte snällt borgertrog som den finländska kritikern Hagar Olsson uttryckte det.

Svenskarna äro icke målösa. De ha många mål, de gå fram paralledt på många linjer som en rad-såningsmaskin. Men de ha ingen-
ting som kan riktigt härligt ena

eller splittra dem. Kastning mellan socialdemokratisk eller höger-värdet betyder en hel del, men icke mycket nog.

Det ser ut som om svenskarna bure på mindervärdeskänslor, därför att de icke fingo något positivt ut av kriget och icke ut av freden. De måtte lida av att bara behöva se tillbaka på vad de sluppit, icke kunna se på vad de genomgått. Tidigare vore de bundna vid sitt stora historiska förlutna. »Jag vet att du är och du blir vad du var», så sjöngo vi förr, men i grund och botten visste vi det inte. För mig står det dessutom som något ganska förskräckligt, att vilja vara och förbliva det man var. Nu ha vi i stor utsträckning lagt bort att sjunga så. Det skulle vara enbart glädjande, om vi i stället sjöngo någon framtidsång. Men nu tyckas vi trona på våra försuttna tillfällen.

Vi ha ännu icke någon klarhet över våra framtida riktlinjer. Ingenting ger sig så där självklart, som för andra folk och andra tider. Det är intet fel, det är ett öde. Vi vilja gå in för en fredlig internationell politik,

Elin Wägner: Det korta strået

Professorn slutade sin lunch litet hastigare än vanligt och gick mot vanan tillbaka från överläkarsbostaden till den kirurgiska paviljongen i det väldiga sjukhuskomplexet. Den var ny och redan överbelagd. Ingenting förslog mera, sedan de demokratiska principerna började tillämpas även på sjukvården, så att även den fattige fått klart för sig att han inte behövde dö i sitt elände.

Personalen höll middag, och ingen observerade honom mer än tre små provsvystrar som slängt i sig sin mat och nu höllo till framme vid fönstret i en korridor där de klippte konstrika silkespapperslöjor till julgranarna. De störde de upp och nego till jorden med ett hemligt hopp att överläkaren skulle intressera sig för deras arbete, men han nickade kort och försvann in till trean.

Han är sväger med trean, viskade den blonda till den rödhåriga och den mörka.

Det är inte möjligt, sade den röda, för folk säger om trean att hans farfars far blev halshuggen.

Inne på trean låg bankdirektör Nerin i alla fall orörlig på rygg sedan fyra veckor tillbaka. I tre veckor hade översköterskan varje dag rapporterat att blödningsarna fortforo, men nu hade de varit borta några dagar, och man kunde tänka på operation. Det var om tiden för denna professorn vill tala med svågern utan översköterskans närvaro. Dessutom hade han i fickan ett telegram från sin syster fru Emy Nerin som nyss skilt sig från mannen. Nu hade hon telegraferat att hon ville komma tillbaks och förlåta och värda honom. Vad önskade nu sväger att skicka för svar på denna erbjudan?

Sju ord, svarade trean där han låg kraftlös och utsvalten lik-

lådes icke av något av allt detta, den hör till ett mycket högre stadium av människornas många, där är intet som man behöver blunda för, ursäkta, tysta ner.

— Han föreföll mig, säger författaren om sitt möte med David Petander, vara en resande från ett långt, långt avlägset land, där frid och kärlek rådde.

Elin Wägner.

men icke gärna till någon som förbinder till solidariskt tagande av internationella risker. Alltid förbehåll, alltid försiktighet. Vi längta till Europa och äro rädda för Europa — icke utan skäl. Vi vilja föra frihandelspolitik, utom i det fall där tullar äro ofrånkomliga. Vi vilje öka vår födelssiffrorna men vi stå betänksamma inför även ett blygsamt moderskapskydd, vi vilja vara ett välgående kulturfolk men främst inställt på att kvara sig själva.

Vi vilja ha mondism och klasskamp, monogami och månggift, vi vilja ha frihet och auktoritet, vi vilja ha ut vårt goda i denna världen och i den nästa.

Vi ha många brister i samhället, arbets- och hemlöshet. Men icke det törne i vår sida ändå, som är så skarpt att det nödgår oss framåt.

Innan en ny litteratur av betydande livskraft kan slå upp, måste det slå upp viljor och hänsynslösa beslut. Litteraturen kan bli det första synliga tecknet men är ej det primära. »Personlig nykarskap är blott möjligt om vindar från ett allmänt nyvaknande blåsa», uttrydde professorn i socialpsykologi F. Siegmund-Schulze vid Internationella förenings-

som stelnad i sitt orörlighetsläge. Bästa Emy kommer du så avreser jag utomlands Karl.

Professorn antecknade utan kommentarer svaret på baksidan av telegrammet. Han ansåg det fullt riktigt och förstället.

— Jag tänkte vi skulle operera dig, innan du reste utomlands, sade han.

— När? frågade Nerin ut ur sin orörlighet. Det gick som en stöt igenom honom. Fyra veckors frätande oro, och nu kom avgörandet ändå för hastigt.

— Det beror på vad du själv har lust med. Vi kan göra det nu, vi kan också vänta till efter jul, om du föredrar det.

— Tiden trodde jag överläkaren och sjukdomen bestämde, sade Nerin i likgiltigt ton.

— Sjukdomen är inte så obönhörlig som du är benägen att tro, där du ligger. Den låter tala vid sig.

— Ja av läkarna, med kniven i hand.

Han hoppades att professorn skulle bekräfta denna sin makt. Men han sade i stället:

— Det var inte det jag mente. Just i senare hälften av december ser läkaren så klart att de sjuka har ett visst herravälde över sina sjukdomar. Annars skulle inte mitt klientel ändra karaktär så som det gör varje jul. De som tvungnet vill hem till jul, de repar sig märkvärdigt fort, deras sår läker sig eller också mobiliserar de symptom som gör operation oönskad eller omöjlig för tillfället. Och de som absolut inte vill in på sjukhus till jul, de lyckas förvånande väl att skjuta på katastroferna, tills helgen är över.

— Man kunde tro att du talade om nervösa fruntimmer och inte om bättre kirurgiska patienter.

— Min kära svägers, vi får lov att finna på ett nytt skälord för fruntimmer sedan vi konstaterat nervernas herravälde även över män. I dag kom här in en pensionerad vaktmästare, som systrarna och jag väntat de tre sista dagarna. Den här gången hade han skaffat sig en appendicit, en blindtarm. Han har kommit in plundringt varje jul, sen han blev änking. Det finns många ensamma, hemlösa stackare som längtar till helgmatsedeln och de fina graporna och ljusen och sän-

förbundets kongress i somras. Den eldande verkan på en författare av att tillhöra en sammanguten grupp, där något sker, kan icke överskattas. Han kanske inte alls skriver om det som sker där, men han får eld i sin penna ändå.

— Hela denna första del av min uppsats postulerar att skönlitteratur betyder något i en nations liv som symptom och som egelse.

Törs man utgå därifrån? Klagoalen att vår litteratur för närvarande befinner sig i en vågdal, de må sen vara alltför svepande omdömen eller ej, styrka egentligen uppfattningen om litteraturens värde. Vad behövede man klaga för, om icke ur en hunger? Det betyder mindre att man utömer romanen om man samtidigt i sträng ton fordrar dess förnyelse. »Vi struntar i att få veta om grevinnan slet upp biljetten med en häftig rörelse eller en silverkniv, om det var dag på marken eller sirusmoln på himmeln, den dag då fröken Bunge gav korgen åt ingenjör Hede», så ungefärligt uttrydde sig en tysk bildstörmare för en tid sedan. »Vi vill ha kraftiga, muskulösa romaner, om ting som angå oss»

gen, och de skaffar sig ett tarm-sår eller bräck eller annat lämpligt illamående omkring den 20 december. Om inte min kvinnliga personal lade ner all sin hopsparade husmoderlighet på att göra jularna vackra och högtidliga, så skulle vi inte ha en sådan decemberstatistik som vi ha varken på socker eller tarmsår, det kan

och morfolog, jag drar officiellt inga slutsatser. Men du kan vända dig till andra som vet bättre besked. Det finns en hel skola som kallar sig vetenskaplig och den skulle säga dig att dina tarmblödningar, det har ditt hemliga Självt anordnat åt sig, därför att det finner det bättre för dig att ligga på rygg just nu än vara ute bland människorna. Och när det slutligen inte finns något annat sätt för självet att klara upp härvarn då... reser det utomlands och vänder aldrig tillbaka.

— Tror du inte jag är karl att möta människorna blickar? Du kan få skära upp mig i morgon, det är mig egalt sade Nerin.

— Nej, i morgon ska jag ta ett fall som har symptom alldeles liknande dina, också en sjukdomsbild som inte är mig klar. Kan det kan vara mig till nytta för din räkning. Så skrider vi till verket med dig i övermorgon. Är det något intressant ska du få veta det i morgon.

— Tack ska du ha, sade Nerin, du gör dig så mycket besvär. Skära sönder en annan för min skull! Nej låt dörra stå på glänt. Jag tycker om att höra småflickorna prata om sin julgransgranlåt.

Professorns intresse inriktades därvid på den blonda, den rödhåriga och den mörka.

— Nå, får vi resa hem till jul? frågade han och klappade den blonda på axeln.

Professorn kallade alla för vi, som om han haft någon mystisk delaktighet i både personal och patienter.

— En av oss får resa, men vi vet inte vilken, sade syster Britt, den blonda.

— När får vi veta det då?

— Översköterskan hon tyckte, vi kunde komma överens.

— Men det har inte lyckats? Vi vill förstås alla resa hem till jul? Hälsa då översköterskan att hon ska låta er dra lott. Den som drar längsta strået får julen, den som drar mellanstrået får nyår, och den som drar kortaste strået får mellandagarna. Därmed försvann han och hade åter bevisat sig vara den vise och fullkomliga överguden.

Men det tyckte inte flickorna. De pratade så ivrigt, att de glömlig.

(Forts. å sid. 6.)

jag som privatman tala om för dig. Och så roligt patienterna har med att träffa gamla bekanta. Det är som ett släktemöte på mina allmänna salar.

— Skämtar du med mig? frågade Nerin misstänksamt.

— Visst inte, sade den orubblige professorn. Han var van att svara på den frågan. Kanske skämtade han alltid, kanske aldrig. Ingen visste riktigt säkert.

— Jag är en gammal skrivare

För den som nyss skrivit en roman, ligger det nära till hands att återvända till platsen för sitt brott och fundera över om det är någon mening i att leva livet i denna fantasivärld, utom att den sida som är värd att offentliggöra är ett rasande obehag. Men man kommer fram till att sagan eller liknelsen ändå behövs i världen, antingen den utprädrer som film, radiodrama, skådespel eller en stackars bok att hålla i handen. Liknelsen är nödvändig, så länge vi icke vuxit från vanan att meddela oss med varandra meddels symboler.

Övett mot skönlitteraturen torde därför ofta betyda missnöje med de böcker jag läst eller läst recensioner om. Däremot icke likgiltighet för människokildring i och för sig eller för metoden att i symboler uttrycka livserfarenhet. Det är ju också rätt naturligt, ty vi äro till allt annat blindstyren och behöva människokunskap och själslälysning. Det kan väl icke förnekas att det finns områden där vi endast kunna uttrycka oss i symboler.

Ett favorituttryck här i landet är Tegnérns aförism: »det dunkelt sagda är det dunkelt tänkta». Därmed har man avfar-

det dunkelt tänkta, men det är för hastigt. Om ingen vågat släppa sin tanke utanför den skarpt belysta ljusringen av det klarlagda, det fastställda, två gånger två, om Tegnér varit ensam för hundra år sen och icke kompletterats av Almqvist, skulle det varit hälsosammare? Den dunkla aningen kommer före det klara medvetandet, liksom misslyckandet måste föregå framgången.

Den nyss citerade finländska författaren och kritikern Hagar Olsson var nyligen i Stockholm och föreläste över Teatern som social maktfaktor. Hon är förresten en av dem som tror på litteraturens betydelse så glödjande, att man kunde bli itänd själv.

Hon anmärkte mot den svenska teatern att den icke framför skådespel med problem som angå de breda lagren utan i stället söker mätta själarna med klassisk dramatik som icke roar dem, emedan det är förgånget, även i problemen. Publikerna är icke rädd för problemdiktning, förklarade hon, men den vill ha sina egna problem. Eller för tragedier men den vill ha sina egna tragedier.

Sant, men då bör publiken först ha några problem. Litteraturen kommer att handla om väsentliga

ting, när herrskapet intresserar sig för väsentliga ting!

När vi komma ut ur vårt sökande, vårt försiktiga trevande — ty 90 mil i timmen och 100,000 bilar behöver icke betyda rörelse — när vi ge oss ut i världen, i den förvandlade världen och vilja sida i de problem som stå mellan klasser, kön och länder, då får vi dikterverk som gå fram som stormvindar.

Winter- skipering

För inköp av den eleganta Parisermodeellen, såväl som den lilla chica trottoar-hatten, vänd Eder förtroendefullt till

MODEATELIEREN MITRA

Moderata priser. Individuellt stilfullt arbete.

TEL. 15 53.

Birgerjarlsgatan 34.

Sandahls Pälsvaruaffär

Västra Slussgatan 10
(24 Södermalmsgatan 24)

Specialité Pälskappor!

Obs! Senaste modenyheter!
Telefon Söder 194.

Beställningar och moderniseringar utföres noggrant till moderata priser.

NYHETER i
HANDSKAR o VANTAR
inkomna hos

Signe Larssons Eft. Handskaffär

Västra Slussgatan 10
(24 Södermalmsgatan 24)

Reparationer och tvättning
utföres omsorgsfullt och
på bestämd tid.
Telefon Sö. 34716.

Det största strumpurvalet erbjuder våra 7 specialaffärer

Bredenberg & Co

Hamngatan 30
Hamngatan 16
Drottningg. 26
Drottninggatan 58
Kungsgatan 39
Humlegårdsгат. 7
Hornsgatan 64 A

DET KORTA STRÅET

(Forts. fr. sid. 5.)
de att trean kunde höra dem
— Vad skulle han lägga sig
— det här för? sade syster Britt.
Mamma skrev just i dag att jag
skulle be er andra att få julda-
garna. »Tänk på att du har farit
med mig till julotten varenda jul
sen du föddes», skrev mamma.
— Ja, men då gör det väl dig
ingenting att hoppa över en enda
gång, sade syster Ulla, den vack-
ra, mörka flickan som alltid var
glad.

— Aldrig för att min mamma
skulle sad något sådant ifråga,
som din, sade den rödhåriga. Men
jag vet att hemma köper de in-
gen julgran, om jag inte kommer,
då är allting misslyckat. Jag läng-
tar hem så jag kan bli tofög, men
jag drar förstås det kortaste strå-
et. Egentligen hade det varit bät-
re att bli lärarinna.

Ulla sade ingenting, hon satt
bara och klippte och smålog för
sig själv med gropar i kinder-
na. Det gjorde de andra nervösa.
Britt började tala om att över-
sköterskorna i allmänhet vora o-
gina med att ordna med ledighe-
ter. Syster Mina hade inte fått
resa ens på sin brörs bröllop. Det
var väl ändå hörd. Tycker inte du
det Ulla?

— Nej, sade Ulla. För vi är
ju inte privatpersoner längre. Vi
har uniform och vi har instruktio-
ner. Det är nästan som att vara
soldat. Jag tycker det är det stila-
ga med sjukvård.
— Men du ville inte avstå från
julfoton...

Nerin låg därinne och hörde på
dem. Han smålog åt de små mun-
tra spårfröknarna som fäste sådan
otrolig vikt vid julotten och mam-
mas gran. Underligt hur litet at-
mosfären på sjukhuset bekom
dem. Här där luften var tung av
avgöranden över liv och död, där
varje dörr dölde någon som väntade
på den stora lottdragningen, där
behöll de sina små proportioner.
Men varför sa syster Ulla
ingenting? Han väntade på hennes
mening, men rätt vad det var
blev det alldeles tyst därute och
han fick aldrig höra mer.

— Ett kort strå, ett mellanstrå och

KALASIRIS

grossessördel
patenterad i al-
la kulturstaterna,
en i hygieniskt
avseende öover-
träffad maggör-
del.

Största resul-
tat vid försänk-
ning av under-
livsorgan, bråk
vandrande njure
o. magsänkning.
Arbetas helt
utan gummi, sit-
ter därför orubblig fast, och ger
god hållning och stöd. Rekommenderas
av de främsta läkarek-
toriteterna.

Prospekt och upplysningar

Kalasisiris

Birger Jarlsгат. 108 — Tel. 804 71
STOCKHOLM

ett långt strå. Det var ju ungefär
de möjligheter som lågo framför
honon också, tänkte han. Ett
kort lidande och döden, ett långt
lidande och döden eller också häls-
a. Men vilken lott skulle han
dra? Hur många dygn hade icke
rullat förbi fulla av frågor, medan
än den enda möjligheten, än
den andra, syntes honom mest trol-
lig. Vad är där för hemlighet i
min kropp som till och med för-
bryllar min sväger, denna euro-
peiska berömdhet? Varför blöder
den tyst, utan att säga ett
ord?

Han tänkte på vad svägersn
om självet som kanske lagt honom
på rygg, därför att han skändes
att sitta i sin bank, sedan hans
hustru låtit sprida ut, att hans far-
farsfar blivit avrättad för mord.
Men jag vill och skall dra det
längsta strået för att visa min svä-
ger att jag förs. Nog kan jag
hålla mina sammanträden och här-
da ut under min mottagningstid,
och när jag går till och från ar-
betet, tänkte han. Jag kan skaffa
mig en bil förresten, en täckt bil...
— Undras hun det går för flick-
orna med deras lottdragning? Jag
kastar in min lott med syster Ulla.
Får hon ledigt julfoton, då drar
också jag det längsta strået. Men
får hon det kortaste, då får jag
det med. Han ringde. Syster Ulla
kom in.

— Lite vatten, bad han.
— Det vet ju bankdirektören,
att jag inte får ge bankdirektören
någonting, hur gärna jag än vill.
— Syster är som Abraham kom
den rike mannen. Men jag har
varken varit så rik som den rike
mannen eller så likgiltigt mot La-
sarus.

— Bankdirektörens törst var
i så fall inte i evighet, sade flick-
an och log med en liten smula
ironi som dock mildrades av öm-
het och deltagande. Hon visste
ju att han legat och väntat på
operation i fyra veckor och att
hans farfars far blivit avrättad.
Men han hade inte beklagat sig
en enda gång.

Han å sin sida såg i henne
själva urtiden av den fullkomliga
kvinnligheten: vek och ändå som
tyggheten själv, glad och full av
allvar och ömhet och gäckeri, av
översende och tillbörlig respekt
på en gång. Nära och ändå av-
lägs — med ett ord outförsklig.
Ack tänkte han, så gott att jag
ändå fick se henne, jag som varit
gift med en så full kvinna och en
som därtill avslöjade sig som så
slak. Hon uppmanade den där
lilla utsuderade varelsen från ban-
ken i vårt hus, och när jag slut-
ligen föll för henne, då rev frun
upp skandal och skildes. Och i
förargelsen över mitt låga under-
hållsband gav hon till pris den
hemlighet jag anförtrott henne i
en stund av högsta kärlek och
delaktighet. Jag är ändå glad, att
det där inte blev mitt sista minne
av kvinnorn...

Syster Ulla hade sysslat lite i rum-
met, alltid var det en liten skuga
på dörrhandtaget som man
måste gnida bort, ett dammkorn
från professors fötter. Han följde
hennes rörelser med förtjusning.
— Var det något annat, jag

kunde göra för bankdirektören?
frågade hon.

— Jo, tänkte han. Du kan rädd-
a mig till livet, om du drar den
rätta lotten, du kan bli min tröst
för återstoden av mitt liv och du
kan värda mig under en lång so-
lig konvalescens vid det blåa Me-

TIDEVARVET

1930

Presentkort

Rekvireras på expeditionen

Slussplan 1—3 Stockholm

Telefon N. 282 43

delhavet. Men det sade han inte.

— Visa mig julgransgranuläten,
sade han.

Hon kom in med ett fång sil-
keshapper som såg ut som ett
ljuslätt sommarlön.

— Och så ska jag komma och
sjunga för bankdirektören: »det är
en ros utsprungen av Jesse rot
och stam.»

Hon satte sina lysande bruna
ögon på hans infallna trötta an-
sikte. Han längtar nog att dö,
tänkte hon, lika mycket som jag
längtar efter att få ligga på mor-
mars grästun och sova en hel
lång natt till klockan tio på mor-
gonen.

RYGGSKOTT

Den bästa och snabbaste
hjälpen vid alla slags akuta
smärtor är

NEVROSIN
(Antispasmodicum och analgeticum.)
Fritt från acetylsalicylsyra.

Smärtstillande och febernedsättande
tabletter. Verksam: medel vid all
slags reumatisk värk. Gikt, Ischias,
Neuralgier, Nervsmärtor och vissa
febrar (influenza, Hålefluss och
öylikka n. k. förkyllningsjukdomar).

Säljes endast å apotek.
Förpackningar å 50 öre och kr. 1.00.

— Jag kanske ingenting kan
höra då, sade han.

Han tänkte hon skulle trösta
honon, men hon sade bara: tro-
ligen hör hon mycket bättre. Jag
satt inne hos fyran, när hon dog
i morse. Hon hörde den sköna-
ste musik de tre sista timmarna.
Och till sist hörde jag den också.

Bankdirektören började förstå
att det kan hända underliga sa-
ker på ett sjukhus. Han fick en
stark visshet om att syster Ulla
verkligen hade hans öde i sin
hand. — Om ni skulle dra lott
nu med detsamma, och så kom-
ma in och tala om för mig hur
det gick, sade han.

— Nej, sade hon, vi har ju
tjänstgöring nu. Det får vara till
i kväll. Orolig för korta strået?
Nej inte är jag det.

— Men tänk så sorgligt, om
ledigheten skulle råka bli under
mellandagarna.

— Det vore väl inte alls sorgligt.
Då fick jag sova ut och ändå
vara med om båda festerna här.
Hur det blir, så blir det himmelskt
roligt i alla fall.

Syster Ulla hade ingen aning
om hur märkliga hennes barns-
liga ord syntes bankdirektören.
Kanske voro de i sin verkan märk-
ligare än något annat han hört.
Han hade kastat in sin lott med
hennes, och nu såg han plösligt
med hennes ögon på sin egen lott-
dragning.

— Snart skall jag dra också,
sade han och hans frimodighet
var för en gångs skull icke en
umgängesform. Om det blir korta
strået, ska jag be syster ta emot
min nål med den stora pärlean.
Ja, om det blir långa strået ock-
så förstas.

Hon småneg och tackade. Det
var inte första gången man gav
hennes en stor pärlean inför döden.
I trean bodde alltid folk med fina
smuckor de ville ge bort. Men
när man sen blev bra, och hon
skilla stoppade ner den stora pär-
lan i packningen, då låtsade man
ingenting om det.

— Förklara mig, hur det kan
bli så himmelskt roligt, hur det
blir, sade han.

— Inte kan jag förklara det,
sade hon. Allting är himmelskt
roligt sen jag kom i sjukvården.
Jag är där jag ska vara. Livet
är så märkvärdigt och högtidligt.
Det har man ingen aning om som
civil. Plösligt tillade hon: vi ty-
cker allihop att bankdirektören har
varit alldeles storartad.

»Alldeles storartad», mumlade
han förslagen när hon försvunnit
med rodnad på kinderna. En sån
liten flicka. Det var verkligen en
helt ny synpunkt. Plösligt föll
det honon in, att den för vilken
livet varit en enda stor ansträng-
ning att hålla sig upp mot en oro,
mot ett förlutet, mot ett kom-
mande, den vann kanske något
till slut, ett slags vitt herraväl-
de, disciplin som gav folk anled-
ning att kalla en storartad, hur
överdrivet det än var. Även den
stora familjekatastrofen, hustruns
förfärliga grymhet hade ju framför
allt utöset hos honon en vilja:
icke ge tappt, icke darra, icke vi-
sa någon något. På samma sätt
med de fyra veckorna på rygg i

dödens närhet: icke ge tappt, inte
visa något. Hålla sig styv i krö-
karna.

När nu syster Ulla kom och ta-
lade med Livets röst och sade:
du slipper mer, för du har varit
duktig, då lade sig en livslång
spänning, och det kom över hon-
on en mjuk, mild ros, sådan hon
aldrig känt i ett långt liv. Denna
ros endast ökade och blev under
natten fullkomlig fred.

Han räddes icke mer någon av
de möjligheter som lågo framför
honon: det långa strået, mellan-
strået och det korta. Han hade
ingenting att döja, ingenting att
spänna sig styv mot, ingenting att
bita ihop tänderna över. Han ge-
nomskådade alla fördomar, även
den att man prompt ville leva så
länge som möjligt. Om detta var
dödens förgärd, hur ljuv måste
den då icke vara själv.

Nästa dag kom professorn och
sade ivrigt: det var en alldeles
ofarlig historia. En broskartad
svulst på tarmen. Jag har i hela
min långa praktik aldrig haft ett
sådant fall förr. Men dubbelfel-
let måste ju komma. Det sker
alltid som du vet. Det är säker-
ligen du. Nu ska vi laga att du
får lite ro till natten, och sen plo-
kar vi bort din lilla broskbit tidigt
i morgon bitti. Du ska inte vara
orolig.

— Tack, kära sväger, sade
bankdirektören. Det är bra ro-
ligt att din gamla vänskap står
bi, trots allt. Men för min del
är det lika himmelskt roligt, hur
det går.

Professorn gav översköterskan
ett skarpt ögonkast. Det sade: vad
nu då, har han fått något nar-
cotium mot mina öror?

Översköterskan skakade på hu-
vudet. Trean hade inte fått nå
gonting av något slag. Han ha-
de levat i sin svält och orolig-
het.

Hon visste ju icke vilka gåvor
som bankdirektören och den lilla
syster Ulla växlade med varandra.
En stor pärlean, en ännu större frid.

— Och du kan låta Emy kom-
ma om det roar henne, sade Ne-
rin värdslös. Nu blev professorn
allvarsam orolig och tog pulsen.
Här var svält honom in till van-
sinne? Men pulsen var fullt nor-
mal!

Fredrik
Böoks
nya bok
nu ute:
Romatiken i
Tyskland och
England

Pris 12: 50

BONNIERS

Vi stå till tjänst!

BLOMMOR

Stockholms B'omsterhandel

Arnsalngatan 1

Telefon 5313. Norr 887

Utför alla slags dekorationer och bind-
ningsarbeten till billiga priser.

HOTELL

Hotell o. Pensionat Esplanade

Fru Anna Fahström

Blasieholmsgatan 3, Stockholm.

Telefon Norr 312 55 (våxer)

Sven Hållgärde Pensionat, Södrastrå-
te, Söderstråte. REKOMMENDERAS

FOTOGRAFIATELJÉ

Fotografiering & Fester m. m.

Dygnet om

vid såväl blyxt- som elektr. ljus.

Åsberg. Drottningg. 93 86298

KLÄDEHÄNDEL

1. ma. 180 cm. bred,

till draperier, gardi-
ner m. m. alla färger

lager.

David Södermans Klädehandel

22 Drottninggatan 22. BILLIGT!

MÖBLER

Sals- och Enrumsmöbler

i nyinkomna, vackra mod., utför-

säljas billigt.

WÄGMARK,

1 NORRTULLSGATAN 1

PARFYMER

Parfumer, Tvål och

Borstar

Rik sorterad av

MARTA DORFF

Biblioteksgatan 11 (Svareplats)

Tel. Norr 246 95

RAM- och SPEGELAFFÄR

J. L. LARSSONS EFTR.

Knut Nystrand

Södermannag. 5, Stockholm

REKOMMENDERAS.

Låga priser Tel. S. 30914

SKÖNHETSVÅRD

Huvor Bertrand-Bengtson

AMERIKANSK STATE-BOARD

DIPLOM

»Ex. Sjukgymnast»

Tel. 98 77 Birger Jarlsгат II 1 tr.

Mäster Samuelsgat. 11 tr.

SLÖJDAFFÄR

WALAMAGASINET

R. Andersson,

Kungsgatan 74.

Lager av Färdmöbler i olika modeller, Väskor, Korg-
möbler, Trappstegar och Loggkär

Beställn. emott. Tel. 1118 37

TVÄTTANSTALT

SVENSK TVÄTT

Inneh: log. och fru Hedenberg

Ulvunda

Tvätt utan frätande ämnen.

Tel. ULVSUNDA 53

Redaktörens dröm

På en landsortsredaktion ligga alla nyutkomna böcker huller om buller på ett stort bord i ena hörnet. Vid skrivbordet har redaktören slumrat in trött av julknummerbestyrer. Plötsligt vaknar han till och får bevitna följande uppträde borta i hörnet. Den ena boken efter den andra reser på sig och börjar ett viskande samtal som med tiden blir allt högljudare. Efterhand som diskussionen utvecklar sig övergå de till handgripligheter och en och annan bok kastas handlös över bordskanten. Den första röst han kan urskilja kommer från Sven Stolpe's lilla bok, som kommit att ligga under ett par tjocka volymer.

Sven Stolpe: Usch jag kvävs. Maka på er Bök och Österling och alla gamla, jag vill ha luft, jag är den nya generationen.

Värnlund: Jag makar inte på mig. Mina böcker äro visserligen tjocka, men jag tillhör också den nya generationen och förtill den bättre delen. Jag är proletär, ej akademiker.

Eyvind Johnson: Där fick du, Stolpe. Värnlund och jag, vi har den sanna inspirationen minst två böcker om året, tjocka böcker du — och så kommer du med den där lilla magra kritiken och vill flyta ovanpå.

Ivan Oljelund: Sakta i backarna, pojkar. Jag har också varit proletär. Jag vet hur oändligt mycket kunskaper det fattas oss. Helst skulle jag inte vilja skriva en enda bok, bara lära och mogna. Ett är nödvändigt.

Docent Höjer: Ett är nödvändigt. Motarbete kriget eller kulturen går under.

Ben Lindsey: Ett är nödvändigt: kamrattenskabet.

Poul Bjerre m. fl.: Vi instamma.

*Stolpe: Jag är mycket nöjd med Oljelund. Han framlägger i en för folk fattbar form just

den enkla kristendom, som jag funnit hos Söderblom i en lärd form. Kanske han gör det hela väl enkelt — det märks, att han ej fått någon akademisk skolning.

John Landquist: Unge Stolpe skall ej förhåva sig över den akademiska bildningen. Det är nog hundra år sedan och mer sedan akademierna skänkte något nytt till världen. Dikten står li-vet närmare. Hur är det Vitalis säger? »Den gåta som ej snillet genomtänker, i toner löser hon på skaldens muns». Den skapande inbillningen hos diktare och författare är något vi måste böja oss för.

Stolpe: Men inte när den skapas något sådant som Eyvind Johnsons: »Kommentar». En bok utan tanke, utan vilja. Är sådant uttryck för tidens själ, då har tiden ingen själ.

Eyvind Johnson: Din akademiska snobb! Vad vet du om själ, du som lever med hjärnan? Är inte Värnlunds busar och mina ligapojkar en del av livet, som folk av din kaliber behöva få veta om, att de finnas? Vi äro i gott sällskap — Nora Hoult, Teodor Dreiser, Tolvskillingsoveran och 37:de gatan. Det är fina piller för borgarne alltsammans. Och förresten står det i recensionerna, att jag har en artistisk form-kulturl.

Landquist: Precis som den moderna franska litteraturen. Klatschigt, fronderbrutet, filmporträtt ur livet, konsten för konstens skull.

Jeanna Otherald: Men innehållt måste väl ändå vara huvudsaken i en bok. Varför skulle man annars skriva?

En röst ur bokhögen: För att leva.

Blenda: Om man skriver bara för att leva och inte för att man har något att säga, då är det väl hederligare att sitta i en postlåda som jag.

Rösten: Talar du om hederlighet, du — en förför kvinna!

Blenda: Hörde jag inte Ben Lindseys röst nyss? Snälla domarna, kom och hjälp mig. Jag är så olycklig.

Ben Lindsey: Tyvärr, tyvärr har man avsett mig från mitt dömrämbete. Men mitt medlidsamma hjärta har jag kvar. Vad är det fråga om?

Poul Bjerre: Låt mig förklara fallet, Lindsey! Blenda hade ett underdränkt komplex sedan tonåren, vid 34 års ålder bryter detta komplex fram och fordrar sin utlösning, för henne blir det en livssak, för mannen ett äventyr...

Blenda: Och ändå ville jag inte äktenskap, jag ville bara kärlek. Varför är samhället så oarmhärtigt mot ensamma kvinnor med barn?

Donna Ravegnana: Mot mig var universitetet i Bologna barmhärtigt. Jag fick fortsätta mina föreläsningar, man vördade och aktade mig och jag fick ha min son hos mig.

Blenda: Jag önskar att jag också hade levat under renaissance.

Donna Ravegnana: Men jag blev tagen med våld. Aldrig har jag älskat. Ni äro så underliga, ni nutidskvinnor. Ni vilja ha allt. Ett självständigt arbete, en hemtrevlig vrå, en kall hjärna, ett älskande hjärta — stackare — ni hur skall ni få det att gå ihop?

Ben Lindsey: Kamrattenskabet, Donna Ravegnana, det är enda lösningen.

Ivan Oljelund: Kamrattenskabet är den enda skola, dit vuxet folk går frivilligt, det har en oerhörd uppgift att fylla. Där skall individen fostras för samhället och intresset för barnen är det som ytterst förenar makarna.

Lindsey: Missgat, min gode Oljelund. Först skola de blivande föräldrarna se efter, om de passa ihop, sedan skola de skaffa sig barn — om de ha råd därtill.

Ernst Norlind: Här i Skåne äro människorna ett trofast släkte. Ha de levat vid varandra

Den enda vägen

När Sundsvalls barnavårdsnämnd i början på detta år tog initiativet till en serie upplysningsföredrag i slaktivets hygien, för skolor, föräldrar, och uppfostrare, var detta inte något enstaka och tillfälligt huggskott, utan ett uttryck för det allt starkare och mera allmänt framträdande kravet på, att man måste försöka få till stånd en rationell uppfostran på »detta» område. Forsöket i Sundsvall, som på sin tid omnämndes både i Tidevarvet och Morgonbris och som möttes med stort intresse och tillfredsställelse har under den senaste tiden följts av liknande på flera andra orter.

Uppmuntrade genom exemplet i Sundsvall hade styrelsen för Nacka socialdemokratiska kvinnoklubb redan för nära ett år sedan tagit upp och diskuterat möjligheterna att få till stånd sådana föredrag. Klubbens ordförande skrev till barnavårdsnämnd och skolråd, lade fram frågan och be-

Läsrummet i Wennergrens nya lokaler

I lugn och ro

kan Ni närmare taga del av boknyheterna i det speciellt inredda läsrummet i Wennergrens nya lokaler i »Centrum».

Aktiebolaget

WENNERGREN'S Bokhandel

»Centrum»
KUNGSATAN 38
(hörnet av Sveavägen)
Tel.: »Wennergrens Bokhandel»

Filial: Vanadisplan 3.

gärde deras ekonomiska och moraliska stöd. Både barnavårdsnämnden och skolrådet voro intresserade för saken och beviljade vardera en summa för att kunna genomföra den. En samarbetskommitté utsågs, som tog saken om hand. Skolan uppläts som lokal och den 4 och 5 december höllös av Dr. Nilsson tre föredrag, till vilka hade inbjudits skolbarnen i de högre klasserna och fortsättningsskolan samt deras föräldrar och målsmän.

Vi vända oss till ordföranden i Socialdemokratiska kvinnoklubben, fru Annie Wallentheim för

sida i många år, bindas de tillsammans av minnena. Men de leva också mera ensamma med varandra än ni stadsbor.

Eyvind Johnson: Sentimental gojal gammal generation! uff!

Donna Ravegnana: Jag är också en gammal generation, men jag känner det, som om jag levat i ett för kvinnan behagigare århundrade än ni, när jag läser en recension på min rygg.

Blenda: Det är naturligtvis en karll! Vad har han skrivit?

att få höra hur försöket utfallit. Tillslutningen var stor och man uttryckte från olika håll sin stora glädje över föredragen, säger fru Wallentheim — detta voro rätt rätta vägen. Det är nu kvinnoklubbens mening att om möjligt utverka ett årligt anslag, så att föreläsningarna skola kunna upprepas. I varje fall är det vår avsikt att i början på nästa år fortsätta med arbetet och anordna föredrag också i de övriga skolorna i Nacka.

I Härnösand hade på barnavårdsnämndens initiativ den 7 och 8 december anordnats en serie på tre föreläsningar i slaktivets hygien. Även här var Dr. Nilsson, föreläsare. Inbjudna voro eleverna i folkskolans högre klasser, motsvarande klasser i högre läroverket och flickskolan, läsbarnen och eleverna vid seminarierna — Härnösand har som bekant både folkskollärar- och småskoteseminarium — samt föräldrar, lärare och målsmän.

På alla ställen ha föreläsningarna alltså omfattat såväl manlig som kvinnlig ungdom, uppdelad var för sig, samt föräldrar och uppfostrare.

Liknande upplysningsföredrag ha vidare planerats av Frisinnade Kvinnor i Halmstad. Från Varberg och Malmö har uttryckt önskan om att få sådana föredrag till stånd. Skånska Barnavårdsförbundet har även haft för avsikt att ordna en serie föreläsningar i sexualhygien i städerna och övriga större samhällen i Skåne. Man har tänkt sig en sammanhängande turné på några veckor. Denna plan har emellertid inte kunnat utföras på grund av svårigheten att få en föreläsare för så lång tid. Det är i alla fall tydligt att en utbredd opinion redan finns för denna fråga, vars stora betydelse blir mer och mer ofrånkomlig.

Men hur ter sig saken från föreläsarens synpunkt? Vi vända oss med några frågor till Dr. Nilsson.

Bruka inte barnen ibland vara bråkiga och otrevliga? Absolut inte. Kanske finns det alltid någon som från början är inställd på att kasta menande sidoblickar på kamraterna, och är beredd att reagera med ett förstulet leende. Men det brukar aldrig dröja länge förrän allt sådant försvinner, de gripas helt av intresse och äro tysta och uppmärksamma. Det gäller både pojkar och flickor.

Och vad säga föräldrarna och lärarna?

Jag har inte så sällan mötts av den invändningen, säger Dr. Nilsson, att upplysning väl knappast kan tjäna något till. Meddelandet av enbart biologiska fakta kan inte hjälpa för att grundläggande nödvändiga känslan av ansvar hos ungdomen i vad som rör det sexuella livet. Jag är också på det klara med att undervisning uteslutande i anatomi och fysiologi inte är nog.

Den måste också vara vägläddande för deras handlingar på det sexuella området. Det gäller att åstadkomma en rätt uppfattning, höga ideal, ett riktigt val av handlingar, hälsosamma vanor och social ansvars känsla. Detta är en viktig sida av hela karaktärens formande och uppfostran. Men karaktären kan aldrig danas utslutande genom intellektuell påverkan. Jag vill helt och hållet instämma i den amerikanske författarens, dr. Galloway, ord som (Forts. å sid. 60)

Donna Ravegnana: Så här säger han: »Människor och handlingar äro återigena med en sådan kraft, att man förväntar sig tillbaka på titelbladet för att övertyga sig om, att där står ett kvinnonamn». Som författare menar han.

Kör av kvinnliga författare: Oförskämt!

Donna Ravegnana: Det synes mig mycket egendomligt, att er tid delar upp det kulturella beståndet i världen i två skikt, man-

Svenska författarinnor hos Norstedts

GURLI
HERTZMAN-ERICSON
Tom Carrell

och några andra noveller.
Häft. kr. 4.75; inb. 6.0.

ELISABETH
HÖGSTROM-LOFBERG
Thomas Lyckhammers Döttrar

Roman.
Häft. kr. 6.25; inb. 7.75

NANNA
LUNDH-ERIKSSON
Sveriges Prinsessor

1539—1829.
Häft. kr. 6.75; inb. 8.50.

BERIT SPONG
Lärkornas Land

Dikter.
2:a uppl. Häft. kr. 4.75; inb. 6.—; halvfr. band 11.—

GULLEVI UNGEWITTER
Gula Gudar
Javanska skisser och legender.
Häft. kr. 4.75.

LYDIA WAHLSTRÖM
Glada Givare
En bok om lärare och vänner.
Häft. kr. 6.75; inb. 8.50.

ligt och kvinnligt. Beror inte allt på produkten och ej vem som producerar det?

Blenda: Ack Donna Ravegnana, ni skulle vara en kvinna i postverket, då skulle ni få hemlängtan till Bologna universitet.

Donna Ravegnana: Jag var ensam kvinnlig professor på min tid Ni äro så många.

Blenda: Men det saknas enhet i mångfalden.

Donna Ravegnana: Så äro ni då fortfarande barn av renässansen, obotliga individualister...

Blenda: eller — egoister.

Oljelund: Ett är nödvändigt — kärleken.

Lindsey: Ett är nödvändigt — kamrattenskabet.

Docent Höjer: Ett är nödvändigt — Fred på jorden, människorna en god vilja.

Elsevir.

Sven Stolpe: Två generationer. Natur och Kultur 3.90.

Rudolf Värnlund: Det druckna kvarteret. Bonnier 4.75.

Eyvind Johnson: Kommentar till ett stjärnfall. Bonnier 5.50.

Ivan Oljelund: Ett. Bonnier 6.50.

Holm och Höjer: Krig eller kultur. Tiden 2.75.

Ben Lindsey och W. Evans: Kamrattenskabet. Bonnier 4.75.

Nora Hoult: Stackars kvinnor. Hökerberg 4.75.

Jeanna Otherald: Lavendel och Salvia. Lindblad 4.75.

Elin Bohlin: Blenda. Bonnier 5.50.

Susanne Trautwein: Donna Ravegnana. Hökerberg 4.75.

Ernst Norlind: Minnena. Bonnier 7.50.

Ny roman av

BRITA
VON
HORN

Jakobs dröm

Pris 7.50 kr.
Utkommen i
Stockholm.
Under utställning till landsorten.

HOLGER SCHILDTS FORLAG.

